

Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΣΥΜΦΩΝΑ
ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΟΥ 1824
ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΠΟΡΕΙΑ ΕΩΣ ΤΟ 1832

Η αγγλική Προστασία στα Ιόνια Νησιά¹ εκτός από την ξεχωριστή σημασία που έχει ως ιστορική περίοδος μέσα στον κορμό της νεότερης ελληνικής ιστορίας, έχει και ιδιαίτερη αξία εξαιτίας του πλούσιου αποθέματος αρχαιακού υλικού της εποχής, που θα μπορούσε να προσφέρει ποικίλες διαφωτιστικές πληροφορίες και χρήσιμα στοιχεία για τη διερεύνηση της περιόδου αυτής. Όπως είναι αυτονόητο, το μεγαλύτερο μέρος του αρχαιακού αυτού υλικού απόκειται στο Κρατικό Αρχείο της Κέρκυρας αλλά και στα αρχεία των λοιπών Ιόνιων νησιών, ενώ ένα μικρότερο μέρος του διασώζεται σε ιδιωτικές συλλογές ή, μέρος του, έχει απολεσθεί.

Στις 12 Ιανουαρίου του 1816 ο Campbell² ανακοίνωσε στη Γερουσία το νέο καθεστώς διοίκησης των Ιόνιων νησιών. Σύμφωνα με τη Συνδιάσκεψη του Παρισιού (17 Νοεμβρίου 1815) τα νησιά του Ιονίου θα ήταν ελεύθερο και ανεξάρτητο κράτος που θα έφερε τον τίτλο «Ενωμένα Κράτη των Ιονίων Νήσων» κάτω από την προστασία του Στέμματος του Ενωμένου Βασιλείου παρά τις όποιες αντιρρήσεις των Ρώσων, το οποίο μετατράπηκε όμως μετέπειτα σε αγγλικό προτεκτοράτο.

Από τα διοικητικά έγγραφα της περιόδου της βρετανικής Προστασίας, που σχετίζονται με την Κέρκυρα, ορισμένα έχουν ήδη δημοσιευτεί, ενώ άλλα, πολύ περισσότερα από αυτά, είναι ακόμη ανέκδοτα και παραμένουν γενικά ανεκμετάλλευτα από την ιστορική έρευνα. Στα τελευταία αυτά περιλαμβάνεται ένα δημόσιο έγγραφο γραμμένο στην ιταλική γλώσσα,³ που χρονολογείται την

---

1. Μετά το τέλος της μακροχρόνιας βενετικής κατάκτησης το 1797, ακολούθησε, όπως είναι γνωστό, η κατάκτηση των Επτανήσων από τους δημοκρατικούς Γάλλους έως το 1799, ενώ για 8 έτη, μέχρι το 1807, τα σκήπτρα της κυριαρχίας πέρασαν στους Ρωσότουρκους, επιστρέφοντας για 7 έτη, μέχρι το 1814, στους αυτοκρατορικούς Γάλλους. Την «ιδιοκτησιακή» αυτή εναλλαγή των νησιών – προτού την οριστική ένωσή τους με το ελληνικό κράτος – συμπλήρωσε η βρετανική Προστασία.

2. Βρετανός στρατηγός, στον οποίο παραδόθηκε η Κέρκυρα από τους συμμάχους στις 16.7.1814. Είχε διαδεχθεί στη διοίκηση των Ιόνιων Νησιών (1813) τον τότε διοικητή Airey.

3. Η επίσημη διοικητική γλώσσα είναι η ιταλική.

1η Ιουνίου 1824 και περιέχει την πληθυσμιακή απογραφή της Κέρκυρας, η οποία είναι διαιρεμένη στην πόλη και τον περιαστικό χώρο από τη μία και στον αγροτικό χώρο από την άλλη, ο οποίος, με τη σειρά του, κατανέμεται σε 7 διαμερίσματα.⁴

Κατά τη διάρκεια της Βενετοκρατίας το νησί ήταν διαιρεμένο σε 4 βαϊλίκια (balie), τα οποία με τη σειρά τους διαιρούνταν σε διαμερίσματα που περιελάμβαναν ορισμένο αριθμό χωριών. Έτσι λοιπόν το βαϊλίκι της Λευκίμμης περιελάμβανε 2 διαμερίσματα, της Λευκίμμης με 25 χωριά και του Αγίου Ματθαίου με 9 χωριά. Το βαϊλίκι της Μέσης αποτελείτο από τα διαμερίσματα του Γαστουρίου με 14 χωριά και του Σκριπερού με 11 χωριά. Βορειότερα, το βαϊλίκι του Αγύρου απαρτιζόταν και αυτό από 2 διαμερίσματα, των Πάγων με 15 χωριά και των Μαγουλάδων με 13 χωριά. Τέλος, το βαϊλίκι του Όρους αποτελείτο από το διαμέρισμα των Αγραφών με 10 χωριά και το αντίστοιχο της Περιθειας με 10 χωριά. Τα συγκεκριμένα διαμερίσματα αφορούν τον αγροτικό χώρο του νησιού και δεν περιλαμβάνουν την πόλη και τις περιαστικές περιοχές. Η γεωγραφική αυτή διαίρεση συνεχίζεται και στην Αγγλοκρατία, με τη διαφορά ότι πρόκειται για 7 διαμερίσματα κατά την περίοδο που εξετάζουμε, αντί για 8, της προηγούμενης περιόδου.⁵

Τα στοιχεία που μας παρέχει η εν λόγω αρχειακή πηγή, είναι σημαντικά, προκειμένου να μπορέσουμε να μελετήσουμε, όσο το δυνατόν ευκρινέστερα, τη σύνθεση του πληθυσμού που κατοικεί την περίοδο αυτή στην Κέρκυρα, πολύ περισσότερο όταν γνωρίζουμε ότι η απογραφή του έτους 1824⁶ αποτελεί την πρώτη απογραφή, ανάμεσα σε τόσες άλλες που διενεργήθηκαν από την επίσημη αγγλική διοίκηση⁷ για την καλύτερη γνώση τόσο των δημογραφικών όσο και των οικονομικών παραμέτρων της τοπικής κοινωνίας, γνώση που ήταν απαραίτητη στους ιθύνοντες της διοίκησης του νησιού. Άλλωστε, η εναλλαγή των πολιτικών διοικήσεων στον ιόνιο χώρο επέβαλλε την αποτίμηση τόσο του πληθυσμού όσο και διάφορων οικονομικών παραμέτρων από τις διαδοχικές διοικήσεις.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρουμε τις απογραφές που διενεργήθηκαν

4. Το ανέκδοτο αρχειακό μας έγγραφο το δημοσιεύουμε in extenso ως παράρτημα στο τέλος της παρούσας εργασίας.

5. Γ. Λινάρδος, *Η κερκυραϊκή κοινωνία κατά τη Βενετοκρατία και η εξέγερση των Κερκυραίων χωρικών του 1640*, Κέρκυρα, Εταιρεία Κερκυραϊκών Σπουδών 1983.

6. ΓΑΚ Κέρκυρας, σειρά «Ιόνιο Κράτος», φάκελος 76.

7. Η πρώτη απογραφή που σώζεται είναι του έτους 1824 και αφορά ολόκληρο τον πληθυσμό της Κέρκυρας. Στη συγκεκριμένη καταγράφονται μόνο αριθμητικά δεδομένα της πόλης, των προαστίων και των χωριών του νησιού.

μετέπειτα στην Κέρκυρα κατά τη διάρκεια της Αγγλοκρατίας. Ας σημειωθεί ότι στις απογραφές αυτές τα περίχωρα πάντα διαχωρίζονται από την πόλη. Ο ανδρικός πληθυσμός καταγράφεται ξεχωριστά από τον γυναικείο και τον αντίστοιχο των ξένων κατοίκων. Πρόκειται για απογραφές που διεξήχθησαν κατά τα έτη 1824, 1827, 1829, 1830, 1831, 1832, 1844 και 1864.⁸ Κάποιες από αυτές αφορούν το σύνολο του πληθυσμού που διέμενε την περίοδο αυτή στο νησί της Κέρκυρας, ενώ κάποιες άλλες είναι ονομαστικές και καταγράφουν τον πληθυσμό της πόλης και των περιχώρων της.

1. Αστικός και περιαστικός πληθυσμός

Μελετώντας τα δημογραφικά δεδομένα της πόλης και των προαστίων κατά το 1824 παρατηρούμε ότι ο πληθυσμός της πρώτης αγγίζει τα 9.746 άτομα, για τα οποία όμως δεν αναγράφεται η φυλετική και ηλικιακή κατανομή τους. Μάλιστα, στον συγκεκριμένο πληθυσμό δεν περιλαμβάνονται οι ξένοι⁹ που διαμένουν ήδη 10 χρόνια στο νησί και ανέρχονται σε 2.814 άτομα, ενώ, αντίθετα, περιλαμβάνονται οι κάτοικοι εβραϊκής καταγωγής,¹⁰ που αριθμούν 1.808 άτομα. Καταλήγοντας, διαπιστώνουμε ότι ο συνολικός πληθυσμός της πόλης ανέρχεται τελικά σε 12.560 ψυχές (διάγραμμα 1).

Σχετικά με τον περιαστικό χώρο (πίνακας 1), αναφέρονται οι περιοχές Καστράδες (σημερινή Γαρίτσα) με πληθυσμό 1.683 άτομα, η Στρατιά με 168 άτομα, το Φιγαρέτο με 153, η Ανάληψη με 61 και το προάστιο του Μαντουκιού με 2.199 άτομα. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι παρατηρούνται κάποιες μικρές αποκλίσεις ως προς τον αριθμό του συνόλου των κατοίκων των περιοχών Στρατιά, Φιγαρέτο και Ανάληψη,¹¹ ο οποίος, κατά πάσα πιθανότητα, οφείλεται στις λανθασμένες αριθμητικές πράξεις του καταγραφέα κατά τον υπολογισμό του συνολικού πληθυσμού των εν λόγω περιοχών. Στον ίδιο χώρο ο γυναικείος πληθυσμός αγγίζει τα 1.980 άτομα, ενώ ο ανδρικός τα 2.284. Εξετάζοντας τον συγκεκριμένο πληθυσμό με βάση την ηλικιακή κατανομή, διαπιστώνουμε ότι τα άτομα ηλικίας μέχρι 12 ετών αποτελούν το 30% του συνολικού πληθυσμού, τα άτομα μέχρι 24 ετών είναι λιγότερα κατά 9%, αγγίζοντας

8. ΓΑΚ Κέρκυρας. Κάποιες από αυτές μόνο είναι ήδη δημοσιευμένες.

9. «nel totale della Citta non son compresi li stanieri, che si attrovano nella stessa, da un periodo inferiore a 10 anni, i quali formano il numero di 2.814».

10. «nel numero degli abitanti della citta sono compresi anco gli Ebrei, che ascendono al numero di 1.808».

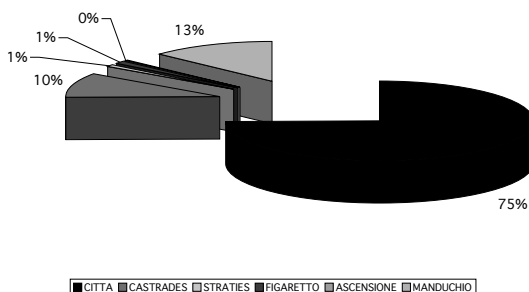
11. Στη Στρατιά αναφέρονται 170 άτομα ενώ είναι 168, στην περιοχή του Φιγαρέτο 152 άτομα ενώ πρόκειται για 153 και τέλος στην Ανάληψη ο πραγματικός αριθμός των κατοίκων είναι 61 αντί για 62 που έχει υπολογίσει ως σύνολο ο καταγραφέας.

το 21% του πληθυσμού. Οι κάτοικοι μέχρι 50 ετών αποτελούν το 39% του συνολικού πληθυσμού, ποσοστό το οποίο μειώνεται σε 10% γι' αυτούς που ηλικιακά ξεπερνούν τα 50 έτη. Οι ποσοστιαίες αυτές μεταβολές, σύμφωνα πάντοτε με την ηλικιακή κατανομή του απογραφέα, πιθανότατα οφείλονται είτε σε μετακίνηση του πληθυσμού (εσωτερική ή εξωτερική μετανάστευση) είτε σε απώλειες φυσικών αιτιών (παιδική θνησιμότητα, χαμηλός μέσος όρος ηλικίας θνησιμότητας). Προσθέτοντας τα ανωτέρω πληθυσμιακά δεδομένα, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι ο συνολικός αριθμός του αστικού και περιαστικού χώρου αγγίζει τις 16.824 άτομα, ποσοστό 36% του συνολικού πληθυσμού.

Πίνακας 1: Αστικοί και περιαστικοί οικισμοί της Κέρκυρας (1824)¹²

1.	Ascensione	Ανάληψη
2.	Castrades	Γαρίτσα
3.	Citta	Πόλη
4.	Figaretto	Φιγαρέτο
5.	Manduchio	Μαντούκι
6.	Straties	Στρατιά

Διάγραμμα 1: Ο πληθυσμός του αστικού και περιαστικού χώρου της Κέρκυρας (1824)

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

12. Οι οικισμοί του αστικού, του περιαστικού και του αγροτικού χώρου στην ιταλική γλώσσα καταγράφονται σε αλφαβητική σειρά με την αντίστοιχη απόδοση στη νεοελληνική.

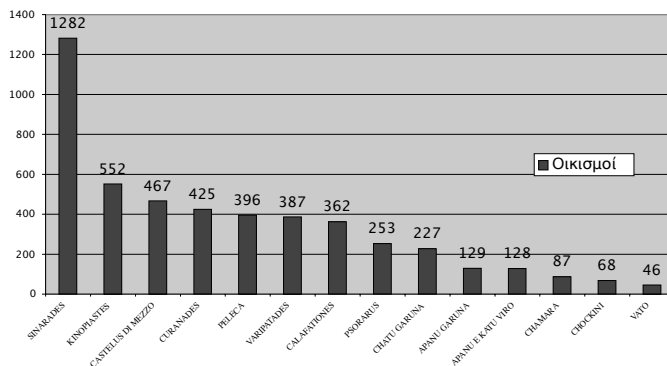
2. Αγροτικός πληθυσμός

Το πρώτο διαμέρισμα αποτελείται από 14 οικισμούς-χωριά (πίνακας 2) με συνολικό πληθυσμό 4.809 άτομα (διάγραμμα 2). Αντίστοιχα, στο ίδιο διαμέρισμα στα έτη 1830-1832 καταγράφονται 15 οικισμοί. Στο χωριό των Συναράδων κατοικούν 1.282 άτομα και ακολουθεί αυτό των Κυνοπιαστών με 552. Σημειώνουμε ότι τα μικρότερα χωριά είναι η Καμάρα, ο Βάτος και το Κοκκίни.

Πίνακας 2: Οικισμοί του 1ου γεωγραφικού διαμερίσματος της Κέρκυρας (1824)

1	Apanu e Katu Viro	Απάνω και Κάτω Βυρός
2	Apanu Garuna	Απάνω Γαρούνα
3	Calafationes	Καλαφατιώνες
4	Castelanus di Mezzo	Καστελλάνοι Μέσης
5	Chamara	Καμάρα
6	Chatu Garuna	Κάτω Γαρούνα
7	Chockini	Κοκκίни
8	Curamades	Κουραμάδες
9	Kinopiastes	Κυνοπιάστες
10	Peleca	Πέλεκας
11	Psorarus	Ψωραροί
12	Sinarades	Συναράδες
13	Varipatades	Βαρυπατάδες
14	Vato	Βάτος

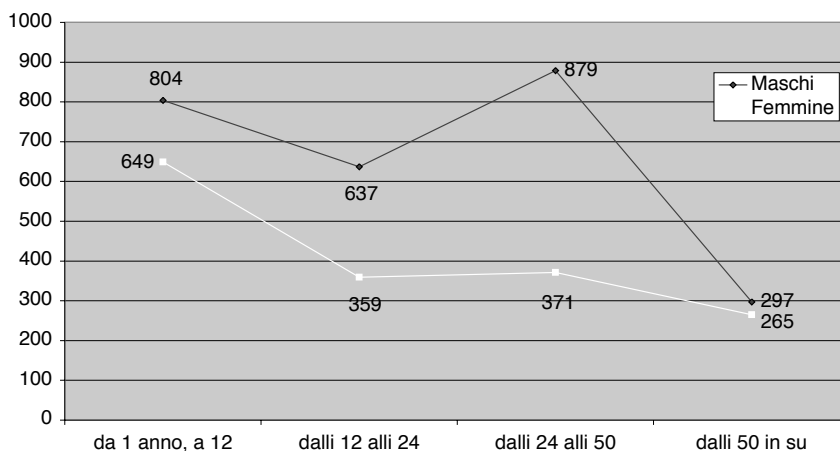
Διάγραμμα 2: Ο πληθυσμός του 1ου γεωγραφικού διαμερίσματος ανά οικισμό (1824)

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για 1.453 άτομα μέχρι 12 ετών, από τα οποία τα 804 είναι αγόρια και τα 649 κορίτσια. Μέχρι 24 ετών καταγράφονται 1.136 ψυχές (637 αρρένων και 499 θηλέων), ενώ αντίστοιχα μέχρι 50 ετών διαβιούν στα χωριά του διαμερίσματος αυτού 1.658 ψυχές (879 αρρένων και 779 θηλέων). Τέλος, άνω των 50 ετών υπάρχουν 562 άτομα (297 άρρενα και 265 θήλεα). Αξίζει να σημειωθεί ότι ο ανδρικός πληθυσμός υπερτερεί, με ποσοστό 54% και 2.617 ψυχές, έναντι του γυναικείου, με ποσοστό 46% και 2.192 αντίστοιχα. Και στο συγκεκριμένο διαμέρισμα παρατηρείται η ίδια ποσοστιαία μεταβολή στις ηλικιακές κλίμακες, όπως και στον αστικό και περιαστικό χώρο (διάγραμμα 3).

Διάγραμμα 3: Η ηλικιακή κατανομή ανά φύλο του πληθυσμού του 1ου γεωγραφικού διαμερίσματος (1824)

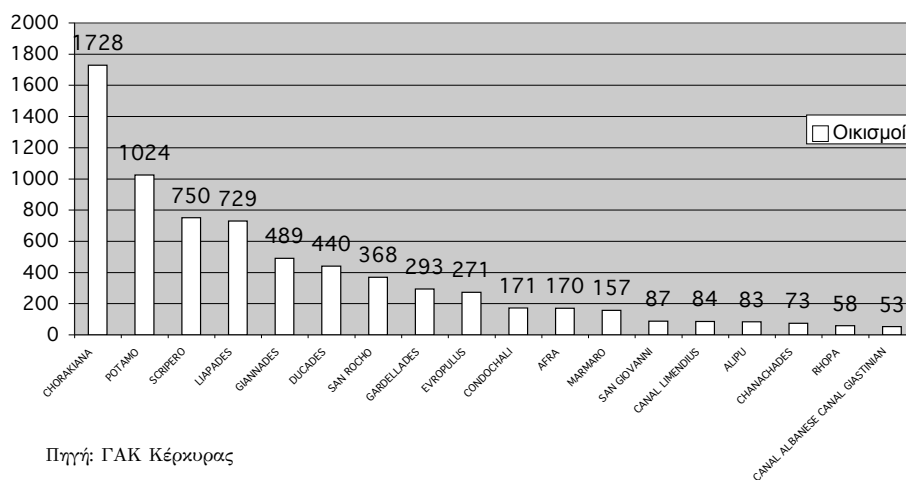
Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Εν συνεχεία, το δεύτερο διαμέρισμα αποτελείται από 19 οικισμούς-χωριά (πίνακας 3) – έχει προστεθεί ο οικισμός του Αγ. Ιωάννη – με συνολικό πληθυσμό 7.064 άτομα. Αντίστοιχα, στο ίδιο διαμέρισμα στα έτη 1830-1832 καταγράφονται 18 οικισμοί. Στο χωριό της Κορακιάνας κατοικούν 1.728 άτομα και ακολουθεί ο Ποταμός με 1.024, το Σκριπερό και οι Λιαπάδες με 750 και 729 αντίστοιχα (διάγραμμα 4).

Πίνακας 3: Οικισμοί του 2ου γεωγραφικού διαμερίσματος της Κέρκυρας (1824)

1	Afra	Άφρα
2	Alipu	Αλεπού
3	Canal Albanese Canal Giastinian	Κανάλι Αλβανικό, Κανάλι Γιου(α)στινία
4	Canal Greco	Κανάλι Ελληνικό
5	Canal Limendius	Κανάλι Λεμεντίων
6	Chanachades	Κανακάδες
7	Chorakiana	Κορακιάνα
8	Condochali	Κοντόκαλι
9	Ducades	Δουκάδες
10	Enropulus	Ευρωπούλοι
11	Gardellades	Γαρδελάδες
12	Giannades	Γιαννάδες
13	Liapades	Λιαπάδες
14	Marmaro	Μάρμαρο
15	Potamo	Ποταμός
16	Rhopa	Ρόπα
17	San Giovanni	Άγιος Ιωάννης
18	San Rocho	Άγιος Ρόκκος
19	Scipero	Σκριπερό

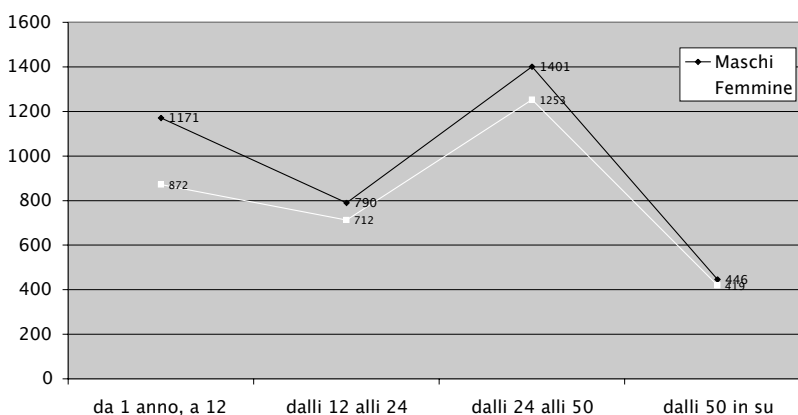
Διάγραμμα 4: Ο πληθυσμός του 2ου γεωγραφικού διαμερίσματος ανά οικισμό (1824)

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Αναλυτικότερα, πρόκειται για 2.043 άτομα μέχρι 12 ετών, από τα οποία τα 1.171 είναι αγόρια και τα 872 κορίτσια. Μέχρι 24 ετών καταγράφονται 1.502 ψυχές (790 αρρένων και 712 θηλέων), ενώ αντίστοιχα μέχρι 50 ετών διαβιούν στα χωριά του διαμερίσματος αυτού 2.654 ψυχές (1.401 αρρένων και 1.253 θηλέων). Τέλος, άνω των 50 ετών υπάρχουν 865 άτομα (446 άρρενα και 419 θήλεα). Και σε αυτή την περίπτωση ο ανδρικός πληθυσμός υπερτερεί, με ποσοστό 54% και 3.808 ψυχές, έναντι του γυναικείου, με ποσοστό 46% και 3.256 αντίστοιχα, διατηρώντας ταυτόχρονα την ίδια ποσοστιαία μεταβολή στις ηλικιακές κλίμακες, όπως και σε όλες τις προηγούμενες περιπτώσεις (διάγραμμα 5).

Διάγραμμα 5: Η ηλικιακή κατανομή ανά φύλο του πληθυσμού του 2ου γεωγραφικού διαμερίσματος (1824)

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

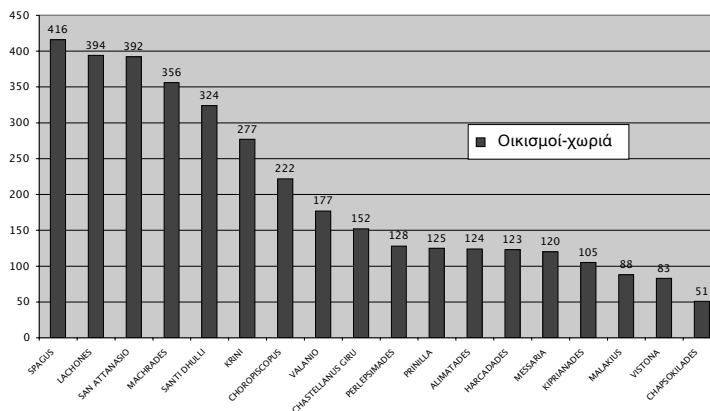
Παράλληλα, το τρίτο διαμέρισμα αποτελείται από 18 χωριά-οικισμούς (πίνακας 4) με συνολικό πληθυσμό 3.657 άτομα (διάγραμμα 6). Αντίστοιχα, στο ίδιο διαμέρισμα στα έτη 1830-1832 καταγράφονται 20 οικισμοί. Στο χωριό των Πάγων κατοικούν 416 άτομα και ακολουθούν οι Λάκωνες με 394, ο Άγιος Αθανάσιος, οι Μακράδες και οι Άγιοι Δούλοι με 392, 356 και 324 αντίστοιχα. Τα μικρότερα σε πληθυσμό χωριά είναι οι Καφοχειλάδες με 51 άτομα και οι Μαλακιοί με 88. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειώσουμε ότι παρατηρήθηκαν 2 λανθασμένα σύνολα εκ μέρους του καταγραφέα, τα οποία αφορούν τα χωριά Αλειματάδες και Κυπριανάδες. Η απόκλιση είναι μηδαμινή (7 άτομα).

Πίνακας 4: Οικισμοί του 3ου γεωγραφικού διαμερίσματος της Κέρκυρας (1824)

1	Alimatades	Αλειματάδες
2	Chapsokilades	Καψοχειλάδες
3	Chastellanus Giru	Καστελλάνοι Γύρου
4	Choropiscopus	Χωροεπίσκοποι
5	Harcadades	Αρκαδάδες
6	Kiprianades	Κυπριανάδες
7	Krini	Κρήνη
8	Lachones	Λάκωνες
9	Machrades	Μακράδες
10	Malakius	Μαλακιοί
11	Messaria	Μεσσαριά
12	Perlepsimades	Περλεψιμάδες
13	Prinilla	Πρινύλας
14	San Attanasio	Άγιος Αθανάσιος
15	Santi Dhulli	Άγιοι Δούλοι
16	Spagus	Πάγοι
17	Valanio	Βαλανιό
18	Vistona	Βίστωνας

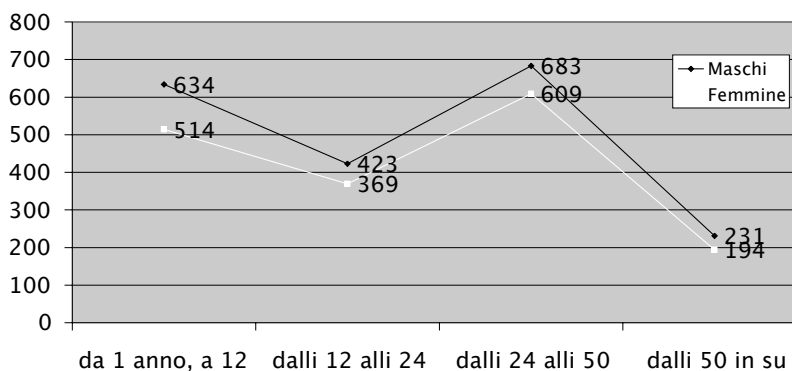
Διάγραμμα 6: Ο πληθυσμός του 3ου γεωγραφικού διαμερίσματος ανά οικισμό (1824)

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Στο συγκεκριμένο διαμέρισμα κατοικούν 1.148 άτομα μέχρι 12 ετών, από τα οποία τα 634 είναι αγόρια και τα 514 κορίτσια. Μέχρι 24 ετών καταγράφονται 792 ψυχές (423 αρρένων και 369 θηλέων), ενώ αντίστοιχα μέχρι 50 ετών διαβιούν στα χωριά του διαμερίσματος αυτού 1.292 ψυχές (683 αρρένων και 609 θηλέων). Τέλος, άνω των 50 ετών υπάρχουν 425 άτομα (231 άρρενα και 194 θήλεα). Και σε αυτή την περίπτωση ο ανδρικός πληθυσμός υπερτερεί, με ποσοστό 54% και 1.971 ψυχές, έναντι του γυναικείου, με ποσοστό 46% και 1.686 αντίστοιχα, διατηρώντας ταυτόχρονα την ίδια συνολική ποσοστιαία μεταβολή στις ηλικιακές κλίμακες, όπως και σε όλες τις προηγούμενες περιπτώσεις (διάγραμμα 7).

Διάγραμμα 7: Η ηλικιακή κατανομή ανά φύλο του πληθυσμού του 3ου γεωγραφικού διαμερίσματος (1824)

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

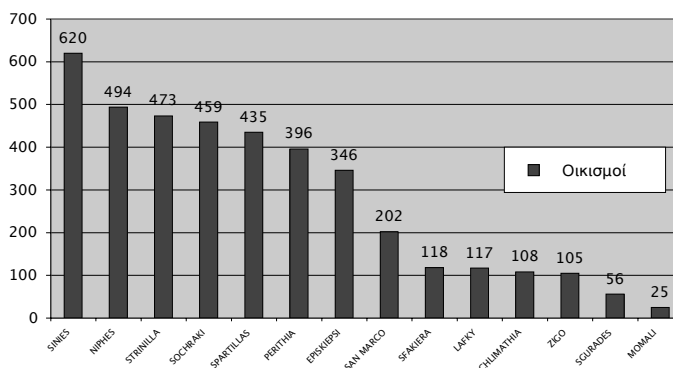
Το τέταρτο διαμέρισμα αποτελείται από 14 οικισμούς-χωριά (πίνακας 5) με συνολικό πληθυσμό 3.954 άτομα.¹³ Από την άλλη πλευρά, στο ίδιο διαμέρισμα στα έτη 1830-1832 καταγράφονται 15 οικισμοί. Στο χωριό Σινιές απαντώνται 620 άτομα και ακολουθούν τέσσερα χωριά με πληθυσμό άνω των 400 ατόμων (Νυμφές, Στρινούλας, Σπαρτίλας και Σωκράκι). Στους Σγουράδες κατοικούν 56 άτομα και στους Ομαλούς μόλις 25 (διάγραμμα 8).

13. Ο καταγραφικός αναφέρει 3.894 άτομα, δηλαδή 60 λιγότερα από τον πραγματικό αριθμό.

Πίνακας 5: Οικισμοί του 4ου γεωγραφικού διαμερίσματος της Κέρκυρας (1824)

1	Chlimathia	Κληματιά
2	Episkiepsi	Επίσκεψη
3	Lafky	Λαύκι
4	Momali	Ομαλοί
5	Niphes	Νυμφές
6	Perithia	Περίθεια
7	San Marco	Άγιος Μάρκος
8	Sfakiera	Σφακερά
9	Sgurades	Σγουράδες
10	Sinies	Σινιές
11	Sochraki	Σωκράκι
12	Spartillas	Σπαρτίλας
13	Strinilla	Στρινύλας
14	Zigo	Ζυγός

Διάγραμμα 8: Ο πληθυσμός του 4ου γεωγραφικού διαμερίσματος ανά οικισμό (1824)

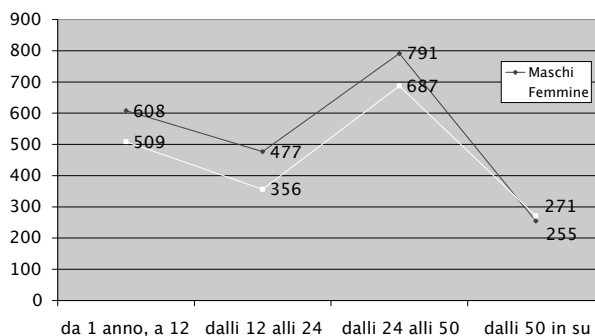

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για 1.117 άτομα μέχρι 12 ετών, από τα οποία τα 608 είναι αγόρια και τα 509 κορίτσια. Μέχρι 24 ετών καταγράφονται 833 ψυχές (477 αρρένων και 356 θηλέων), ενώ αντίστοιχα μέχρι 50 ετών διαβιούν στα χωριά του διαμερίσματος αυτού 1.478 ψυχές (791 αρρένων και 687 θηλέων). Τέλος, άνω των 50 ετών υπάρχουν 526 άτομα (255 αρρένα και 271 θήλεα).

Ο ανδρικός πληθυσμός υπερτερεί, με ποσοστό 54% και 2.131 ψυχές, έναντι του γυναικείου, με ποσοστό 46% και 1.823 αντίστοιχα, διατηρώντας ταυτόχρονα την ίδια συνολική ποσοστιαία μεταβολή στις ηλικιακές κλίμακες (διάγραμμα 9).

Διάγραμμα 9: Η ηλικιακή κατανομή ανά φύλο του πληθυσμού του 4ου γεωγραφικού διαμερίσματος (1824)

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

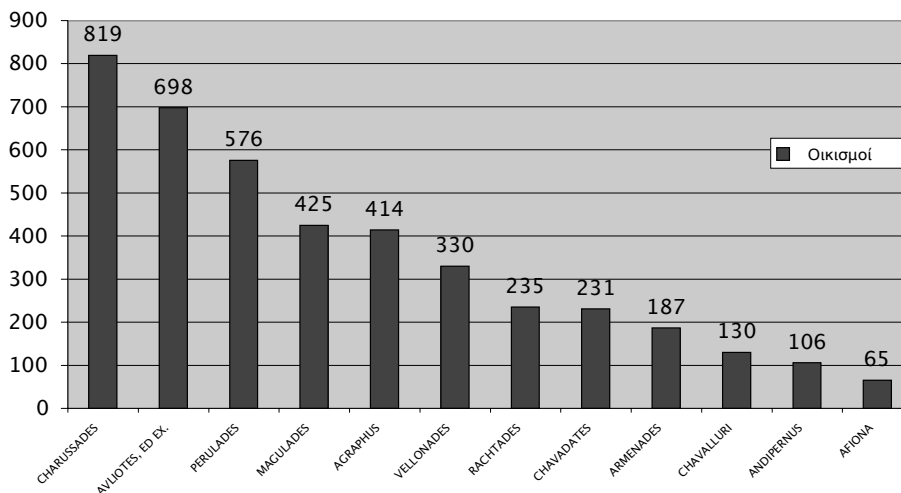
Πίνακας 6: Οικισμοί του 5ου γεωγραφικού διαμερίσματος της Κέρκυρας (1824)

1	Avliotes, ed Exochastrinus	Αυλιώτες και Εξωκαστρινοί
2	Afiona	Αφιώνας
3	Agraphus	Αγραφοί
4	Andipernus	Αντιπερνοί
5	Armenades	Αρμενάδες
6	Charussades	Καρουσάδες
7	Chavadates	Καβαδάτες
8	Chavalluri	Καβαλλούρι
9	Magulades	Μαγουλάδες
10	Perulades	Περούλάδες
11	Rachtades	Ραχτάδες
12	Vellonades	Βελονάδες

Αναφερόμενοι στο πέμπτο διαμέρισμα, σημειώνουμε ότι αποτελείται από 12 οικισμούς-χωριά (πίνακας 6) με συνολικό πληθυσμό 4.216 άτομα. Στο διαμέρισμα αυτό στα έτη 1830-1832 καταγράφονται 15 οικισμοί. Στο χωριό

Καρουσάδες απαντώνται 819 άτομα και ακολουθούν οι Αυλιώτες με 698, οι Περούλαδες με 576, οι Μαγουλάδες με 425 και οι Αγραφοί με 414 άτομα. Το μικρότερο χωριό είναι ο Αφιώνας με 65 άτομα (διάγραμμα 10).

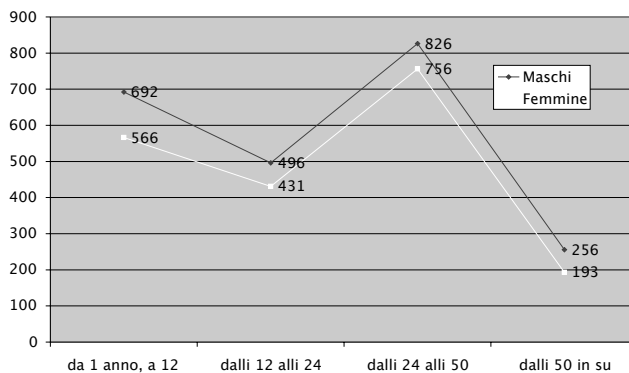
Διάγραμμα 10: Ο πληθυσμός του 5ου γεωγραφικού διαμερίσματος ανά οικισμό (1824)

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Απαντώνται 1.258 άτομα μέχρι 12 ετών, από τα οποία τα 692 είναι αγόρια και τα 566 κορίτσια. Μέχρι 24 ετών καταγράφονται 927 ψυχές (496 αρρένων και 431 θηλέων), ενώ αντίστοιχα μέχρι 50 ετών διαβιούν στα χωριά του διαμερίσματος αυτού 1.582 ψυχές (826 αρρένων και 756 θηλέων). Τέλος, άνω των 50 ετών υπάρχουν 449 άτομα (256 άρρενα και 193 θήλεα). Ο ανδρικός πληθυσμός υπερτερεί, με ποσοστό 54% και 2.270 ψυχές, έναντι του γυναικείου, με ποσοστό 46% και 1.946 αντίστοιχα, διατηρώντας ταυτόχρονα την ίδια συνολική ποσοστιαία μεταβολή στις ηλικιακές κλίμακες (διάγραμμα 11).

Διάγραμμα 11: Η ηλικιακή κατανομή ανά φύλο του πληθυσμού του 5ου γεωγραφικού διαμερίσματος (1824)

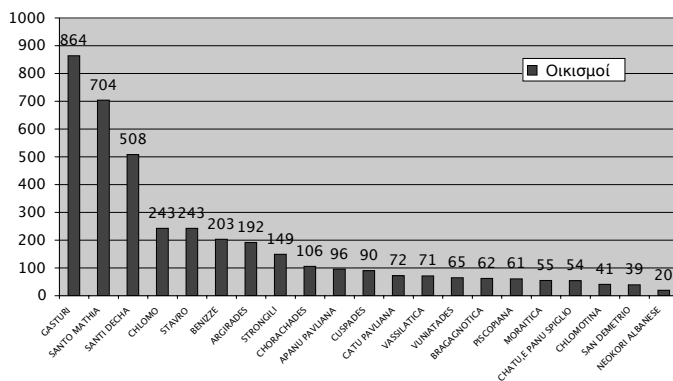
Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Πίνακας 7: Οικισμοί του 6ου γεωγραφικού διαμερίσματος της Κέρκυρας (1824)

1	Apanu Pavliana	Άνω Παυλιάνα
2	Argirades	Αργυράδες
3	Benizze	Μπενίτσες
4	Bragagnotica	Μπραγανιώτικα
5	Catu Pavliana	Κάτω Παυλιάνα
6	Chatu,e Panu Spiglio	Κάτω και Πάνω Σπηλιά
7	Chlomo	Χλωμός
8	Chlomotina	Χλωμοτινά
9	Chorachades	Κορακάδες
10	Cuspades	Κουσπάδες
11	Gasturi	Γαστούρι
12	Moraitica	Μωραίτικα
13	Neokori Albanese	Νεοχώρι Αλβανικό
14	Piscopiana	Επισκοπιανά
15	San Demetrio	Άγιος Δημήτριος
16	Santi Decha	Άγιοι Δέκα
17	Santo Mathia	Άγιος Ματθαίος
18	Stavro	Σταυρός
19	Strongili	Στρογγυλή
20	Vassilatica	Βασιλάτικα
21	Vuniatades	Βουνιατάδες

Την ίδια χρονική περίοδο το έκτο διαμέρισμα αποτελείται από 21 οικισμούς-χωριά (πίνακας 7) με συνολικό πληθυσμό 3.938 άτομα (διάγραμμα 12). Στο ίδιο διαμέρισμα στα έτη 1830-1832 καταγράφονται 22 οικισμοί. Το μεγαλύτερο χωριό είναι το Γαστούρι με 864 άτομα και έπονται το χωριό Άγιος Ματθαίος, στο οποίο απαντώνται 704 άτομα, οι Άγιοι Δέκα με 508 και τα χωριά Χλωμός και Σταυρός με 243 άτομα. Το μικρότερο χωριό είναι τα Χλωμοτινά με 20 ανθρώπους.

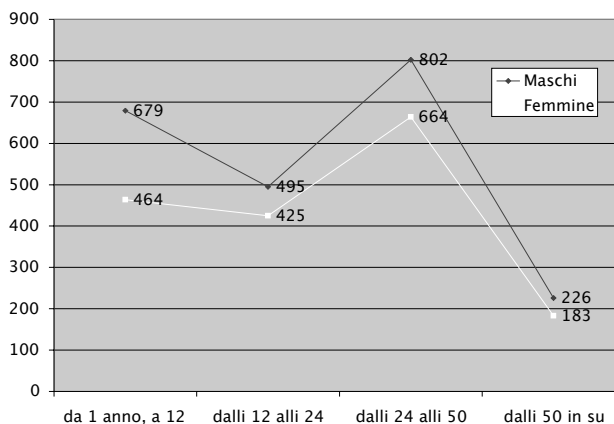
Διάγραμμα 12: Ο πληθυσμός του βου γεωγραφικού διαμερίσματος ανά οικισμό (1824)

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Στο διαμέρισμα υπάρχουν 1.143 άτομα μέχρι 12 ετών, από τα οποία τα 679 είναι αγόρια και τα 464 κορίτσια (διάγραμμα 13). Μέχρι 24 ετών καταγράφονται 920 ψυχές (495 αρρένων και 425 θηλέων), ενώ αντίστοιχα μέχρι 50 ετών διαβιούν στα χωριά του διαμερίσματος αυτού 1.466 ψυχές (802 αρρένων και 664 θηλέων). Τέλος, άνω των 50 ετών υπάρχουν 409 άτομα (226 άρρενα και 183 θήλεα). Στο εν λόγω διαμέρισμα ο ανδρικός πληθυσμός υπερτερεί, με ποσοστό 56% και 2.202 ψυχές, έναντι του γυναικείου, με ποσοστό 44% και 1.736 αντίστοιχα, διατηρώντας ταυτόχρονα την ίδια συνολική ποσοστιαία μεταβολή στις ηλικιακές κλίμακες.

Διάγραμμα 13: Η ηλικιακή κατανομή ανά φύλο του πληθυσμού του 7ου γεωγραφικού διαμερίσματος (1824)

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

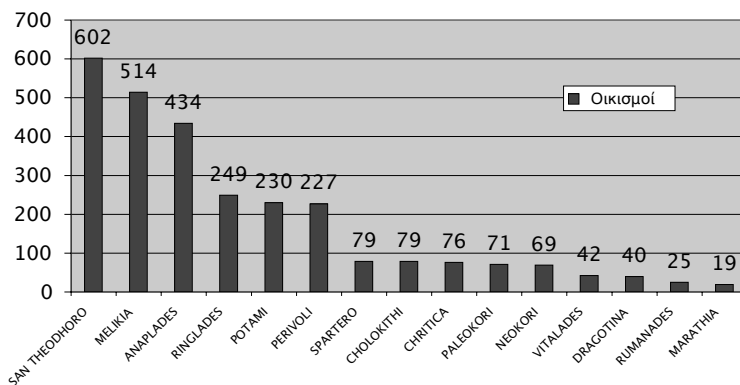
Πίνακας 8: Οικισμοί του 7ου γεωγραφικού διαμερίσματος της Κέρκυρας (1824)

1	Anaplades	Αναπλάδες
2	Cholokithi	Κολοκύθι
3	Chritica	Κρητικά
4	Dragotina	Δραγωτινά
5	Marathia	Μαραθιάς
6	Melikia	Μελίκια
7	Neokori	Νεοχώρι
8	Paleokori	Παλαιοχώρι
9	Perivoli	Περιβόλι
10	Potami	Ποτάμι
11	Ringlades	Ριγγλάδες
12	Rumanades	Ρουμανάδες
13	San Theodhoro	Άγιοι Θεόδωροι
14	Spartero	Σπαρτερό
15	Vitalades	Βιταλάδες

Τέλος, το εβδομο διαμέρισμα αποτελείται από 15 οικισμούς-χωριά (πίνακας 8) με συνολικό πληθυσμό 2.756 άτομα.¹⁴ Στο ίδιο διαμέρισμα στα έτη 1830-1832 καταγράφονται επίσης 15 οικισμοί. Το μεγαλύτερο χωριό είναι οι Άγιοι Θεόδωροι με 602 ανθρώπους και έπονται τα χωριά Μελίκια και Αναπλάδες με 514 και 434 ανθρώπους αντίστοιχα (διάγραμμα 14).

Διάγραμμα 14: Ο πληθυσμός του 7ου γεωγραφικού διαμερίσματος ανά οικισμό (1824)

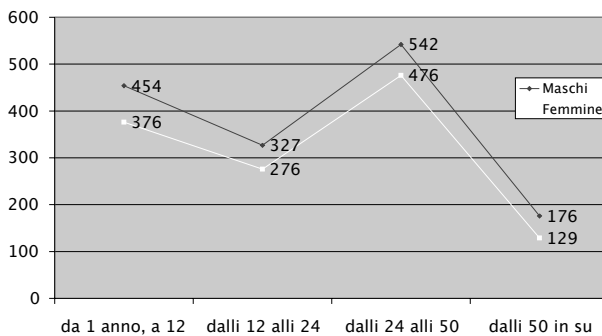

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Ο πληθυσμός μέχρι 12 ετών αγγίζει τα 830 άτομα, από τα οποία τα 454 είναι αγόρια και τα 376 κορίτσια. Μέχρι 24 ετών καταγράφονται 603 ψυχές (327 αρρένων και 276 θηλέων), ενώ αντίστοιχα μέχρι 50 ετών (διάγραμμα 15) διαβιούν στα χωριά του διαμερίσματος αυτού 1.018 ψυχές (542 αρρένων και 476 θηλέων). Τέλος, άνω των 50 ετών υπάρχουν 305 άτομα (176 άρρενα και 129 θήλεα). Ο ανδρικός πληθυσμός υπερτερεί, με ποσοστό 54% και 1.499 ψυχές, έναντι του γυναικείου, με ποσοστό 46% και 1.257 αντίστοιχα, διατηρώντας ταυτόχρονα την ίδια συνολική ποσοστιαία μεταβολή στις ηλικιακές κλίμακες.

14. Ο συντάκτης της απογραφής καταγράφει 2.755 άτομα.

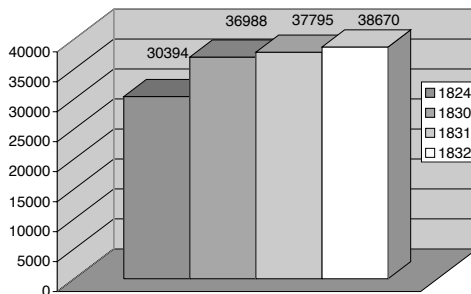
Διάγραμμα 15: Η ηλικιακή κατανομή ανά φύλο του πληθυσμού του 7ου γεωγραφικού διαμερίσματος (1824)

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Από τα παραπάνω διαφαίνεται η υπεροχή του αγροτικού πληθυσμού (διάγραμμα 16) με 30.394 άτομα (68%) έναντι του αστικού που αγγίζει το 32% (16.824 άτομα) του συνόλου του πληθυσμού της Κέρκυρας το έτος 1824. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ανθρωπινή κατανομή ανά φύλο στον συνολικό πληθυσμό του αγροτικού χώρου συμβαδίζει και με την επιμέρους κατανομή ανά γεωγραφικό διαμέρισμα, δηλαδή ο ανδρικός πληθυσμός ανέρχεται σε 16.498 άτομα και ποσοστό 54% και ο γυναικείος σε 13.896 άτομα και 46% (διαφορά 2.602 άτομα). Στη συγκεκριμένη καταγραφή δεν γίνεται ξεχωριστή αναφορά των ξένων, γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι συμπεριλαμβάνονται στον συνολικό καταγραφόμενο πληθυσμό. Στα έτη 1830-1832 ο αγροτικός πληθυσμός ανέρχεται σε 36.988 το έτος 1830, 37.795 το έτος 1831 και 38.670 το έτος 1832.

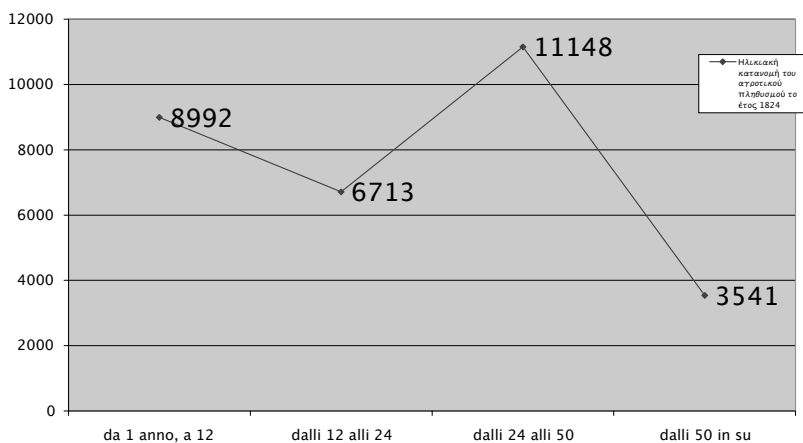
Διάγραμμα 16: Ο αγροτικός πληθυσμός της Κέρκυρας κατά τα έτη 1824, 1830, 1831, 1832

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Μελετώντας το σύνολο του αγροτικού πληθυσμού του νησιού με βάση την ηλικιακή κατανομή, διαπιστώνουμε ότι τα άτομα ηλικίας μέχρι 12 ετών αποτελούν το 30% του συνολικού πληθυσμού, τα αντίστοιχα μέχρι 24 ετών είναι κατά 8% λιγότερα, αγγίζοντας το 22%. Οι κάτοικοι μέχρι 50 ετών αποτελούν το 35% του συνολικού πληθυσμού, ποσοστό το οποίο μειώνεται σε 12% γι' αυτούς που ηλικιακά ξεπερνούν τα 50 έτη (διάγραμμα 17). Οι ποσοστιαίες αυτές μεταβολές πιθανότατα οφείλονται είτε σε μετακίνηση του πληθυσμού (εσωτερική ή εξωτερική μετανάστευση) είτε σε απώλειες φυσικών αιτιών (παιδική θνησιμότητα, χαμηλός μέσος όρος ηλικίας θνησιμότητας).

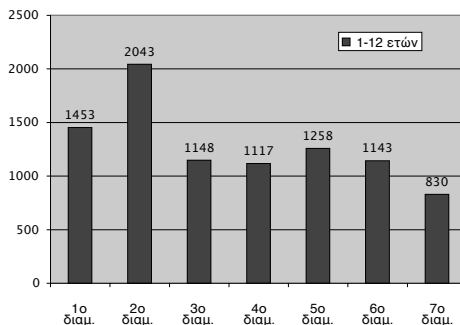
Διάγραμμα 17: Η ηλικιακή κατανομή του αγροτικού πληθυσμού το έτος 1824

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Πιο αναλυτικά, τα παιδιά ηλικίας μέχρι 12 ετών (διάγραμμα 18) αγγίζουν τα 8.992 άτομα (30%) και κατανέμονται στα 7 διαμερίσματα ως ακολούθως:

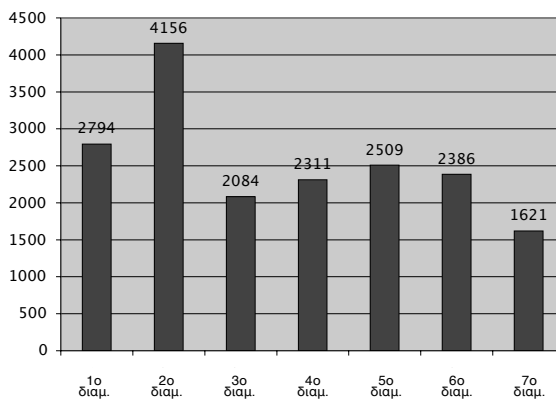
Διάγραμμα 18: Ο αγροτικός πληθυσμός της Κέρκυρας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα (1 έτους έως 12 ετών)

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Από την άλλη πλευρά, ο συνολικός ενεργός πληθυσμός από 12 μέχρι 50 ετών (διάγραμμα 19) ανέρχεται σε 17.861 άτομα (58%) και αναλύεται ως ακολούθως:

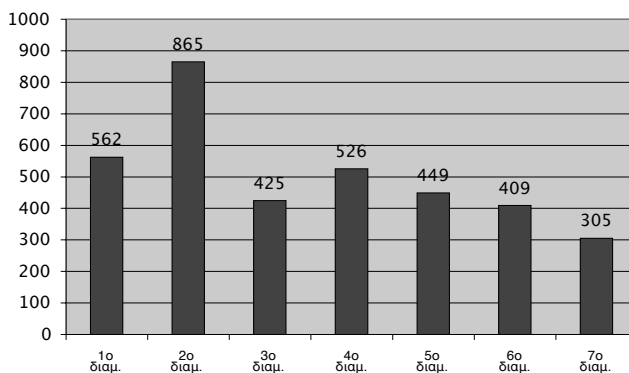
Διάγραμμα 19: Ο ενεργός αγροτικός πληθυσμός της Κέρκυρας ανά γεωγραφικό διαμέρισμα

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Τέλος, οι κάτοικοι της κερκυραϊκής υπαίθρου άνω των 50 ετών (διάγραμμα 20) αγγίζουν τις 3.541 ψυχές (12%) και κατανέμονται ανά γεωγραφικό διαμέρισμα ως ακολούθως:

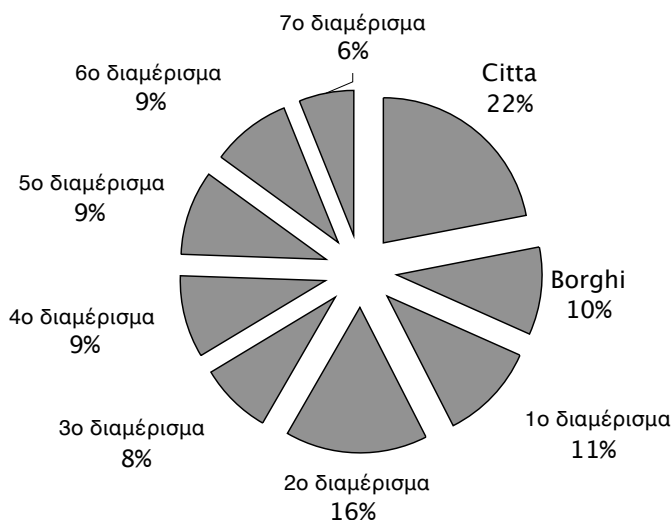
Διάγραμμα 20: Ο αγροτικός πληθυσμός της Κέρκυρας

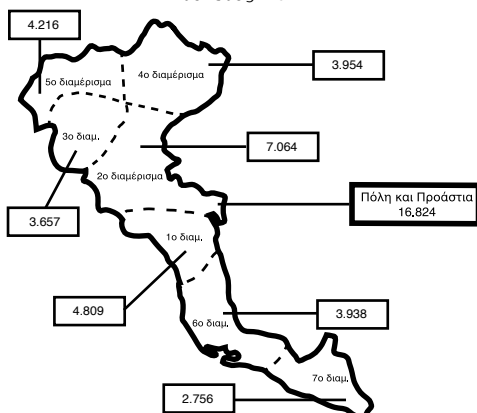
Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Ο συνολικός πληθυσμός του νησιού της Κέρκυρας κατά το έτος 1824 (διάγραμμα 21) ανέρχεται σε 44.404 άτομα, ενώ ο καταγραφέας, εξαιτίας κάποιων μικρών λαθών στις προσθέσεις, αποκλίνει κατά 53 άτομα, αποτιμώντας τον σε 44.351 άτομα.

Διάγραμμα 21: Η πληθυσμιακή κατανομή της Κέρκυρας το έτος 1824

Χάρτης 1: Τα διαμερίσματα (distretti) και ο πληθυσμός της Κέρκυρας το έτος 1824

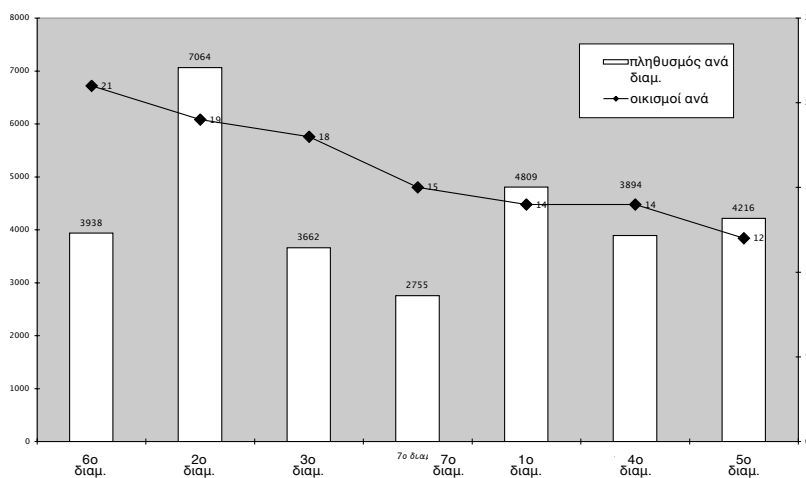

Κάνοντας μία σύγκριση της χωροταξικής κατανομής των χωριών σε όλα τα διαμερίσματα, διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν διαμερίσματα που έχουν λίγα χωριά-οικισμούς με πολλούς κατοίκους και άλλα που έχουν λίγους κατοίκους κατανομημένους σε πολλά χωριά (χάρτης 1). Αν και το έκτο διαμέρισμα έχει τους περισσότερους οικισμούς (21) δεν είναι το πιο πυκνοκατοικημένο τμήμα στο νησί, γεγονός που ίσως θα μπορούσε να αποδοθεί στο ελώδες έδαφος της ευρύτερης περιοχής. Τα διαμερίσματα με τον περισσότερο πληθυσμό είναι το δεύτερο με 19 οικισμούς και 7.064 άτομα και το πρώτο με 14 οικισμούς και 4.809 άτομα. Τόσο η πεδινή γεωφυσική κατάσταση του χώρου – εύφορο έδαφος για καλλιέργειες – (καλλιεργήσιμη έκταση 14.171 και 10.996 μόδιου περίπου αντίστοιχα) όσο και η ύπαρξη οδικού δικτύου εξηγούν την καταγεγραμμένη συγκέντρωση του πληθυσμού. Το τρίτο διαμέρισμα παρουσιάζει αυξημένο αριθμό χωριών (18) αλλά εξαιτίας της ορεινής μορφής του εδάφους σε συνδυασμό με τη δυσκολία πρόσβασης και επικοινωνίας μεταξύ των χωριών και της επίσης μικρής καλλιεργήσιμης έκτασης (περίπου 2.149 μόδιου) οι κάτοικοι ανέρχονται σε 3.662 άτομα. Στο νοτιότερο άκρο του νησιού και πιο συγκεκριμένα στο έβδομο διαμέρισμα απαντώνται 15 οικισμοί, με τον μικρότερο όμως πληθυσμό σε σύγκριση με τα υπόλοιπα διαμερίσματα, εξαιτίας της περιορισμένης καλλιεργήσιμης έκτασης (περίπου 2.707 μόδιου) και του ελώδους εδάφους. Τέλος, το τέταρτο και πέμπτο διαμέρισμα, αν και έχουν τον μικρότερο αριθμό χωριών σε όλο το νησί (14 και 12 οικισμούς αντίστοιχα), συγκεντρώνουν σημαντικό αριθμό κατοίκων, γεγονός που θα μπορούσε να εξηγηθεί από την ύπαρξη μεγάλης καλλιεργήσιμης έκτασης (περίπου 5.351 και 3.512 μόδιου), η οποία σε συνδυασμό με την έλλειψη επικοινωνίας ευνοούν τη δημιουργία μεγάλων οικισμών (πίνακας 9, διάγραμμα 22).

Πίνακας 9: Οι οικισμοί και ο πληθυσμός του αγροτικού χώρου ανά διαμέρισμα

Διαμερίσματα	Αρ. οικισμών	Σύνολο πληθυσμού
1ο	14	4.809
2ο	19	7.064
3ο	18	3.662
4ο	14	3.894
5ο	12	4.216
6ο	21	3.938
7ο	15	2.755

Διάγραμμα 22: Πληθυσμιακή κατανομή ανά γεωγραφικό διαμέρισμα της Κέρκυρας το έτος 1824

Πηγή: ΓΑΚ Κέρκυρας

Αντί επιλόγου

Στις επόμενες σελίδες καταβάλλεται προσπάθεια αποτύπωσης της ποσοστιαίας μεταβολής του αστικού και αγροτικού πληθυσμού της Κέρκυρας από το έτος 1824 έως και το έτος 1832.¹⁵ Και τα 7 διαμερίσματα (πίνακας 10, διάγραμμα 23) παρουσιάζουν αύξηση, η οποία κυμαίνεται από 16% (πέμπτο διαμέρισμα) έως 45% (τέταρτο διαμέρισμα).

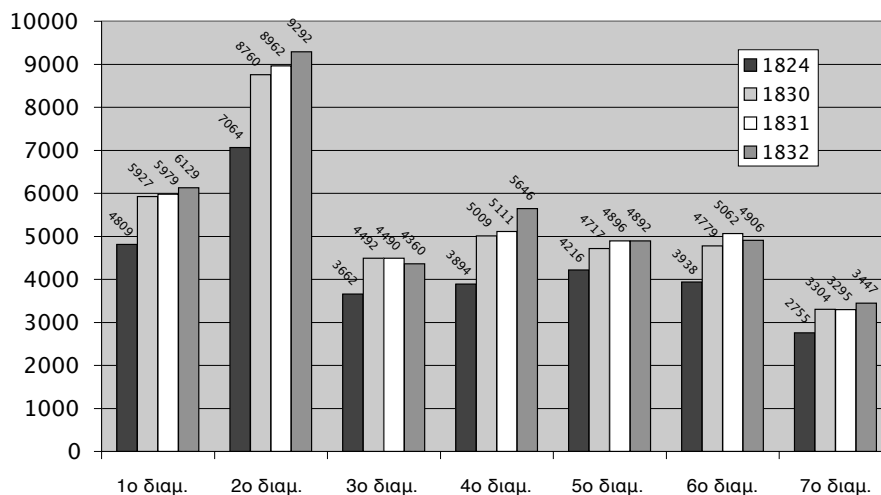
15. Ανωγάτης-Πελέ Δ. – Προντζας Ε., *Η Κέρκυρα 1830-1832*, Θεσσαλονίκη 2002.

Πίνακας 10: Ποσοστιαία μεταβολή του αγροτικού πληθυσμού (1824-1832)

Διαμερίσματα	1824	1830	ποσοστιαία μεταβολή 1824-1830	1831	ποσοστιαία μεταβολή 1830-1831	1832	ποσοστιαία μεταβολή 1831-1832	ποσοστιαία μεταβολή 1824-1832
1 ^ο	4.809	5.927	23%	5.979	1%	6.129	3%	27%
2 ^ο	7.064	8.760	24%	8.962	2%	9.292	4%	32%
3 ^ο	3.662	4.492	23%	4.490	0%	4.360	-3%	19%
4 ^ο	3.894	5.009	29%	5.111	2%	5.646	10%	45%
5 ^ο	4.216	4.717	12%	4.896	4%	4.892	0%	16%
6 ^ο	3.938	4.779	21%	5.062	6%	4.906	-3%	25%
7 ^ο	2.755	3.304	20%	3.295	0%	3.447	5%	25%

Διάγραμμα 23: Ποσοστιαία μεταβολή του αγροτικού πληθυσμού της Κέρκυρας (1824-1832)

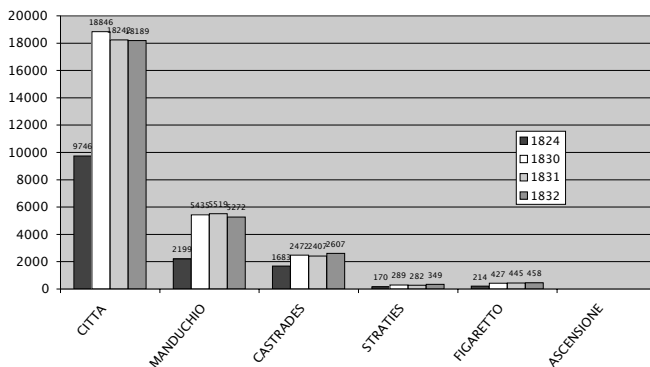

Εξετάζοντας την πόλη (citta), διαπιστώνουμε ότι ο πληθυσμός της αυξήθηκε κατά 45%, ενώ θεαματική είναι και η αύξηση της περιοχής του Μαντουκιού, που αγγίζει το 140% (πίνακας 11). Παράλληλα, η Γαρίτσα (Καστράδες) αυξάνεται πληθυσμιακά κατά 55%, η Ανάληψη και το Φιγαρέτο κατά 47%. Τέλος, η Στρατιά διπλασιάζει περίπου τον πληθυσμό της, αφού από 170 άτομα το 1824 αριθμεί 349 το έτος 1832 (διάγραμμα 24).

Πίνακας 11: Ποσοστιαία μεταβολή του αστικού και περιαστικού χώρου (*citta e borghi*) (1824–1832)

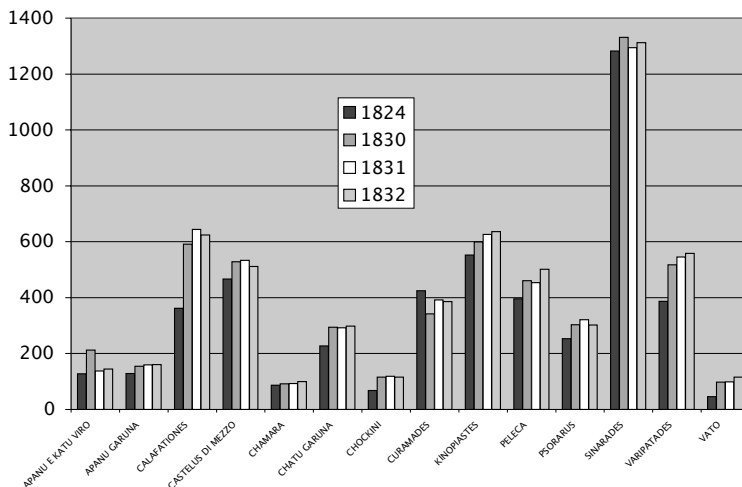
ΟΙΚΙΣΜΟΙ	1824	1830	ποσο- στιαία μεταβολή 1824–1830	1831	ποσο- στιαία μεταβολή 1830–1831	1832	ποσο- στιαία μεταβολή 1831–1832	ποσο- στιαία μεταβολή 1824–1832
CITTA	1.2560	18.846	50%	18.242	-3%	18.189	0%	45%
CASTRADES	1.683	2.472	47%	2.407	-3%	2.607	8%	55%
STRATIES	170	289	70%	282	-2%	349	24%	105%
FIGARETTO	214	427	100%	445	4%	458	3%	47%
ASCENSIONE								
MANDUCHIO	2.199	5.435	147%	5.519	2%	5.272	-4%	140%

Διάγραμμα 24: Ποσοστιαία μεταβολή του αστικού και περιαστικού χώρου (citta e borghi) (1824-1832)

Ο πληθυσμός του πρώτου διαμερίσματος ανέρχεται στα 4.809 άτομα το έτος 1824, 5.927 το έτος 1830, 5.979 το έτος 1831 και 6.129 το έτος 1832 (πίνακας 12). Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζεται αύξηση του πληθυσμού στην πλειονότητα των οικισμών με εξαίρεση το χωριό Κουραμάδες, όπου παρατηρείται μείωση κατά 9%. Αξιοσημείωτη είναι η αύξηση στον οικισμό του Βάτου κατά 152% (διάγραμμα 24).

Διάγραμμα 25: Ποσοστιαία μεταβολή του 1ου γεωγραφικού διαμερίσματος (1824-1832)

Πίνακας 12: Ποσοστιαία μεταβολή του 1ου γεωγραφικού διαμερίσματος (1ο distretto) (1824-1832)

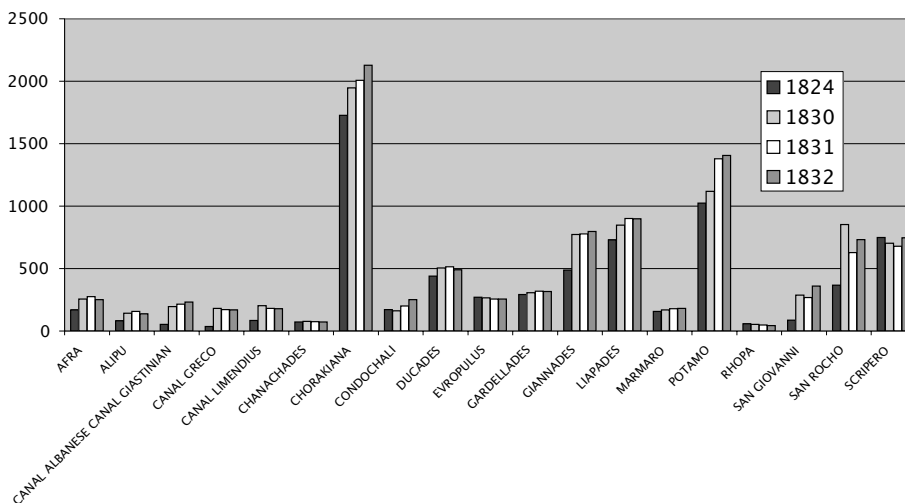
ΟΙΚΙΣΜΟΙ	1824	1830	ποσοστιαία μεταβολή 1824-1830	1831	ποσοστιαία μεταβολή 1830-1831	1832	ποσοστιαία μεταβολή 1831-1832	ποσοστιαία μεταβολή 1824-1832
APANU E KATU VIRO	128	212	66%	138	-35%	145	5%	13%
APANU GARUNA	129	155	20%	160	3%	161	1%	25%
CALAFATIONES	362	591	63%	644	9%	624	-3%	72%
CASTELUS DI MEZZO	467	528	13%	533	1%	512	-4%	10%
CHAMARA	87	92	6%	93	1%	100	8%	15%
CHATU GARUNA	227	294	30%	292	-1%	298	2%	31%
CHOCKINI	68	116	71%	119	3%	116	-3%	71%
CURAMADES	425	342	-20%	392	15%	386	-2%	-9%
KINOPIASTES	552	599	9%	626	5%	636	2%	15%
PELECA	396	461	16%	454	-2%	502	11%	27%
PSORAPUS	253	303	20%	321	6%	302	-6%	19%
SINARADES	1.282	1.331	4%	1.294	-3%	1.312	1%	2%
VARIPATADES	387	518	34%	545	5%	558	2%	44%
VATO	46	98	113%	99	1%	116	17%	152%

Πίνακας 13: Ποσοστιαία μεταβολή του 2ου γεωγραφικού διαμερισματος (2ο distretto) (1824-1832)

ΟΙΚΙΣΜΟΙ	1824	1830	ποσοστιαία μεταβολή 1824-1830	1831	ποσοστιαία μεταβολή 1830-1831	1832	ποσοστιαία μεταβολή 1831-1832	ποσοστιαία μεταβολή 1824-1832
AFRA	170	257	51%	275	7%	251	-9%	48%
ALIPU	83	143	72%	158	10%	138	-13%	66%
CANAL ALBANESE CANAL GIASTINIAN	53	196	270%	214	9%	233	9%	340%
CANAL GRECO	36	182	406%	172	-5%	168	-2%	367%
CANAL LIMENDIUS	84	202	1.40%	181	-10%	179	-1%	113%
CHANACHADES	73	78	7%	74	-5%	72	-3%	-1%
CHORAKIANA	1.728	1.946	13%	2.007	3%	2.129	6%	23%
CONDOCHALI	171	162	-5%	200	23%	251	26%	47%
DUCADES	440	506	15%	515	2%	491	-5%	12%
EYROPULUS	271	265	-2%	255	-4%	256	0%	-6%
GARDELLADES	293	306	4%	319	4%	317	-1%	8%
GIANNADES	489	774	58%	777	0%	796	2%	63%
LIAPADES	729	847	16%	902	6%	899	0%	23%
MARMARO	157	168	7%	178	6%	182	2%	16%
POTAMO	1.024	1.118	9%	1.380	23%	1.407	2%	37%
RHOPA	58	54	-7%	48	-11%	43	-10%	-26%
SAN GIOVANNI	87	287	230%	269	-6%	361	34%	315%
SAN ROCHO	368	852	132%	628	-26%	733	17%	99%
SCRIPERO	750	704	-6%	679	-4%	747	10%	0%

Ο πληθυσμός του δεύτερου διαμερίσματος ανέρχεται στα 7.064 άτομα το έτος 1824, 8.760 το έτος 1830, 8.962 το έτος 1831 και 9.292 το έτος 1832 (πίνακας 13). Η πληθυσμιακή μεταβολή σε αυτή την περίπτωση ποικίλλει. Τα χωριά Κανακάδες, Ευρωπούλοι και Ρόπα παρουσιάζουν μείωση του πληθυσμού τους, σε αντίθεση με τους οικισμούς του Αγ. Ιωάννη, του Αλβανικού και του Ελληνικού Καναλιού, όπου η αύξηση είναι θεαματική (διάγραμμα 26).

Διάγραμμα 26: Ποσοστιαία μεταβολή του 2ου γεωγραφικού διαμερίσματος (1824-1832)

Συνεχίζοντας, διαπιστώνουμε ότι το 1824 ο πληθυσμός του τρίτου διαμερίσματος αγγίζει τα 3.662 άτομα, 4.492 το έτος 1830, 4.490 το έτος 1831 και 4.360 το έτος 1832 (πίνακας 14). Στο χωριό Καψοχειλάδες έχουμε δεδομένα μόνο για το έτος 1824, αφού απουσιάζουν τα στοιχεία των άλλων ετών. Το χωριό των Μακράδων το 1832 παρουσιάζει μείωση του πληθυσμού του κατά 9%, όπως και το χωριό Κρήνη κατά 33%, ο Άγιος Αθανάσιος κατά 35% και οι Άγιοι Δούλοι κατά 57%. Τα υπόλοιπα χωριά σημειώνουν αύξηση από 7% έως 86% (διάγραμμα 27).

Πίνακας 14: Ποσοστιαία μεταβολή του 3ου γεωγραφικού διαμερίσματος (3ο distretto) (1824-1832)

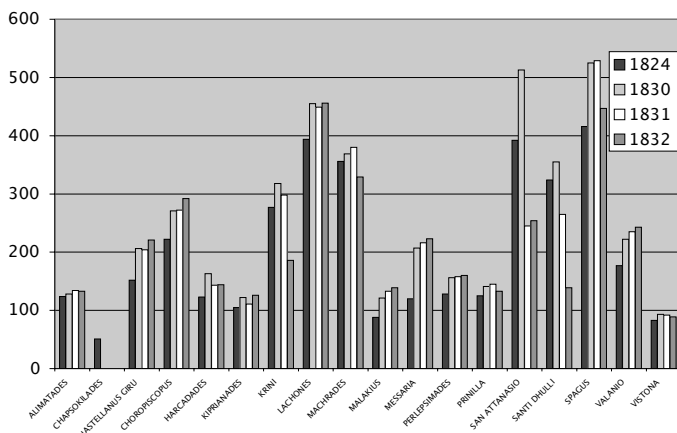
ΟΙΚΙΣΜΟΙ	1824	1830	ποσοστιαία μεταβολή 1824-1830	1831	ποσοστιαία μεταβολή 1830-1831	1832	ποσοστιαία μεταβολή 1831-1832	ποσοστιαία μεταβολή 1824-1832
ALIMATADES	124	128	3%	134	5%	133	-1%	7%
CHAPSOKILADES	51							
CHASTELLANUS GIRU	152	206	36%	204	-1%	221	8%	45%
CHOROPISCOPIUS	222	271	22%	272	0%	292	7%	32%
HARCADADES	123	163	33%	143	-12%	144	1%	17%
KIPRIANADES	105	122	16%	111	-9%	126	14%	20%
KRINI	277	318	15%	298	-6%	186	-38%	-33%
LACHONES	394	455	15%	449	-1%	456	2%	16%
MACHRADES	356	369	4%	380	3%	329	-13%	-8%
MALAKIUS	88	121	38%	133	10%	139	5%	58%
MESSARIA	120	207	73%	216	4%	223	3%	86%
PERLEPSIMADES	128	156	22%	158	1%	160	1%	25%
PRINILLA	125	141	13%	145	3%	133	-8%	6%
SAN ATTANASIO	392	513	31%	245	-52%	254	4%	-35%
SANTI DHULLI	324	355	10%	265	-25%	139	-48%	-57%
SPAGUS	416	525	26%	529	1%	447	-16%	7%
VALANIO	177	222	25%	235	6%	243	3%	37%
VISTONA	83	93	12%	92	-1%	89	-3%	7%

Πίνακας 15: Ποσοστιαία μεταβολή του 4ου γεωγραφικού διαμερίσματος (4ο distretto) (1824-1832)

ΟΙΚΙΣΜΟΙ	1824	1830	ποσοστιαία μεταβολή 1824-1830	1831	ποσοστιαία μεταβολή 1830-1831	1832	ποσοστιαία μεταβολή 1831-1832	ποσοστιαία μεταβολή 1824-1832
CHLIMATHIA	108	153	42%	161	5%	163	1%	51%
EPISKIEPSI	346	393	14%	384	-2%	401	4%	16%
LAFKY	117			99		107	8%	-9%
MOMALI	25	28	12%	27	-4%	30	11%	20%
NIPHES	494			618		636	3%	29%
PERITHIA	396	753	90%	749	-1%	865	15%	118%
SAN MARCO	202	278	38%	288	4%	298	3%	48%
SFAKIERA	118	167	42%	161	-4%	197	22%	67%
SGURADES	56	66	18%	68	3%	70	3%	25%
SINIES	620	780	26%	808	4%	830	3%	34%
SOCHRAKI	459	491	7%	440	-10%	457	4%	0%
SPARTILLAS	435	460	6%	484	5%	713	47%	64%
STRINILLA	473	617	30%	604	-2%	643	6%	36%
ZIGO	105	117	11%	121	3%	131	8%	25%

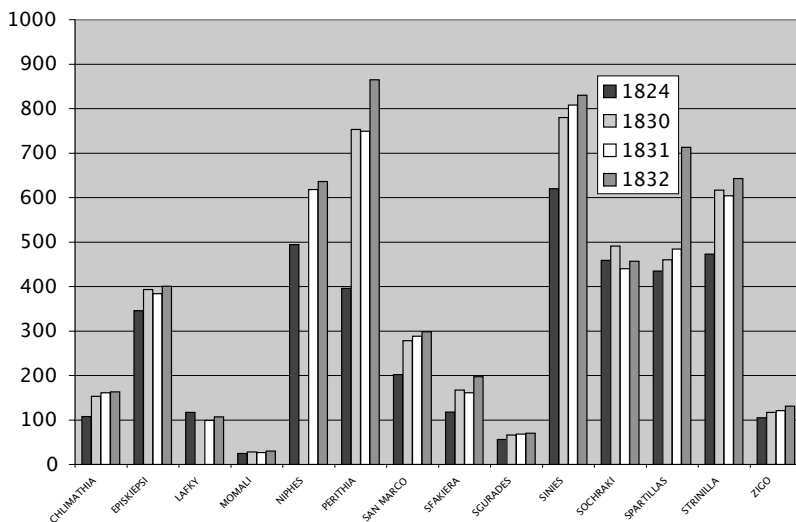

Διάγραμμα 27: Ποσοστιαία μεταβολή του 3ου γεωγραφικού διαμερίσματος (1824-1832)

Αντίστοιχα, το τέταρτο διαμέρισμα αριθμεί 3.894 κατοίκους το έτος 1824, 5.009 το έτος 1830, 5.111 το έτος 1831 και 5.646 το έτος 1832 (πίνακας 15). Μόνο το χωριό Λαυκί παρουσιάζει μείωση του πληθυσμού κατά 9%, ενώ η μεγαλύτερη αύξηση παρουσιάζεται στο χωριό της Περίθειας, στην οποία από 396 κατοίκους το έτος 1824 καταγράφονται 865 το έτος 1832, δηλαδή αύξηση ύψους 118% (διάγραμμα 28).

Διάγραμμα 28: Ποσοστιαία μεταβολή του 4ου γεωγραφικού διαμερίσματος (1824-1832)

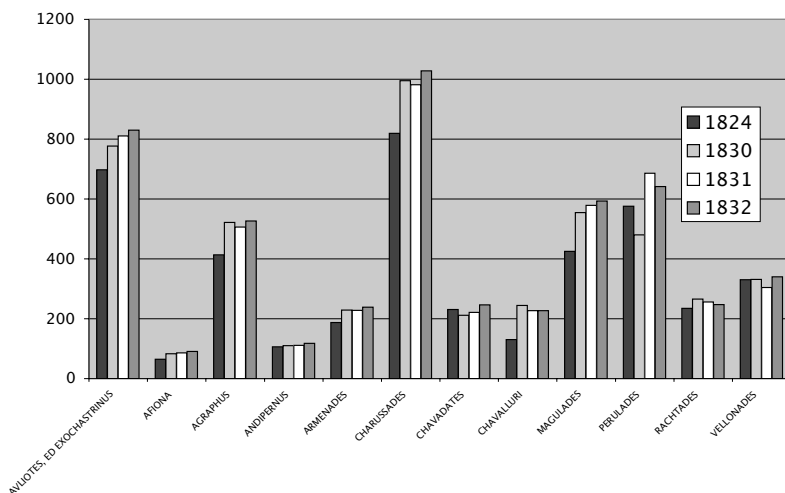

Πίνακας 16: Ποσοστιαία μεταβολή των 5ου γεωγραφικού διαμερίσματος (5ο distretto) (1824–1832)

ΟΙΚΙΣΜΟΙ	1824	1830	ποσοστιαία μεταβολή 1824–1830	1831	ποσοστιαία μεταβολή 1830–1831	1832	ποσοστιαία μεταβολή 1831–1832	ποσοστιαία μεταβολή 1824–1832
AVLIOTES, ED EXOCHASTRINUS	698	777	11%	811	4%	830	2%	19%
AFIONA	65	83	28%	86	4%	91	6%	40%
AGRAPHUS	414	522	26%	506	-3%	527	4%	27%
ANDIPERNUS	106	110	4%	111	1%	118	6%	11%
ARMENADES	187	229	22%	228	0%	239	5%	28%
CHARUSSADES	819	995	21%	982	-1%	1.028	5%	26%
CHAVADATES	231	212	-8%	221	4%	246	11%	6%
CHAVALLURI	130	244	88%	227	-7%	227	0%	75%
MAGULADES	425	555	31%	579	4%	593	2%	40%
PERULADES	576	480	-17%	686	43%	642	-6%	11%
RACHTADES	235	266	13%	256	-4%	247	-4%	5%
VELLONADES	330	331	0%	304	-8%	340	12%	3%

Στο πέμπτο διαμέρισμα καταγράφονται 4.216 κάτοικοι στην απογραφή του έτους 1824, 4.717 το έτος 1830, 4.896 το έτος 1831 και 4.892 στην αντίστοιχη του 1832 (πίνακας 16). Συγκεκριμένα, καταγράφεται αύξηση σε όλους τους οικισμούς, με μεγαλύτερη αυτή της περιοχής Καβαλλούρι, που από 130 άτομα το 1824 ο αριθμός αυξάνεται σε 227 το 1832, ποσοστό 75% (διάγραμμα 29).

Διάγραμμα 29: Ποσοστιαία μεταβολή του 5ου γεωγραφικού διαμερίσματος (1824-1832)

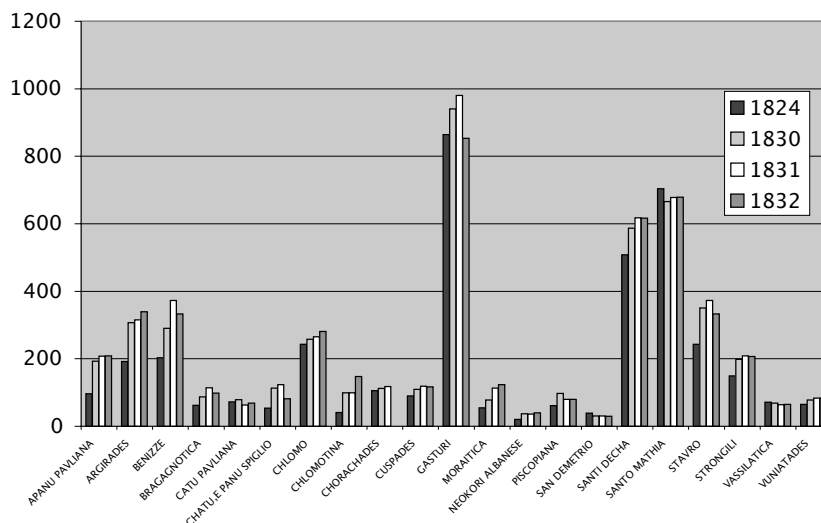

Στο έκτο διαμέρισμα καταγράφονται 3.938 άτομα το έτος 1824, 4.779 το έτος 1830, 5.062 το έτος 1831 και 4.904 το έτος 1832 (πίνακας 17). Από τη μία πλευρά, τα χωριά που παρουσιάζουν μείωση το έτος 1832 είναι η Κάτω Παυλιάνα, το Γαστούρι, ο Άγιος Δημήτριος (23%), ο Άγιος Ματθαίος και τα Βασιλάτικα. Από την άλλη πλευρά, τη μεγαλύτερη αύξηση, σε σχέση πάντοτε με τον πληθυσμό τους, παρουσιάζουν τα χωριά Άνω Παυλιάνα και Μωραϊτικά (διάγραμμα 30).

Πίνακας 17: Ποσοστιαία μεταβολή του δού γεωγραφικού διαμερίσματος (do distretto) (1824-1832)

ΟΙΚΙΣΜΟΙ	1824	1830	ποσοστιαία μεταβολή 1824-1830	1831	ποσοστιαία μεταβολή 1830-1831	1832	ποσοστιαία μεταβολή 1831-1832	ποσοστιαία μεταβολή 1824-1832
APANU PAVLIANA	96	193	101%	208	8%	209	0%	118%
ARGIRADES	192	307	60%	315	3%	339	8%	77%
BENIZZE	203	290	43%	373	29%	333	-11%	64%
BRAGAGNOTICA	62	87	40%	114	31%	98	-14%	58%
CATU PAVLIANA	72	79	10%	63	-20%	69	10%	-4%
CHATU,E PANU SPIGLIO	54	113	109%	123	9%	82	-33%	52%
CHLOMO	243	258	6%	265	3%	281	6%	16%
CHLOMOTINA	41	99	141%	99	0%	147	48%	
CHORACHADES	106	112	6%	118	5%			
CUSPADES	90	109	21%	119	9%	117	-2%	30%
GASTURI	864	940	9%	980	4%	853	-13%	-1%
MORAITICA	55	78	42%	113	45%	123	9%	124%
NEOKORI ALBANESE	20	37	85%	36	-3%	40	11%	100%
PISCOPIANA	61	97	59%	80	-18%	80	0%	31%
SAN DEMETRIO	39	31	-21%	31	0%	30	-3%	-23%
SANTI DECHA	508	587	16%	618	5%	617	0%	21%
SANTO MATHIA	704	666	-5%	678	2%	679	0%	-4%
STAVRO	243	351	44%	373	6%	333	-11%	37%
STRONGILI	149	198	33%	209	6%	207	-1%	39%
VASSILATICA	71	69	-3%	64	-7%	65	2%	-8%
VUNIATADES	65	78	20%	83	6%	83	0%	28%

Διάγραμμα 30: Ποσοστιαία μεταβολή του βου γεωγραφικού διαμερίσματος (1824-1832)

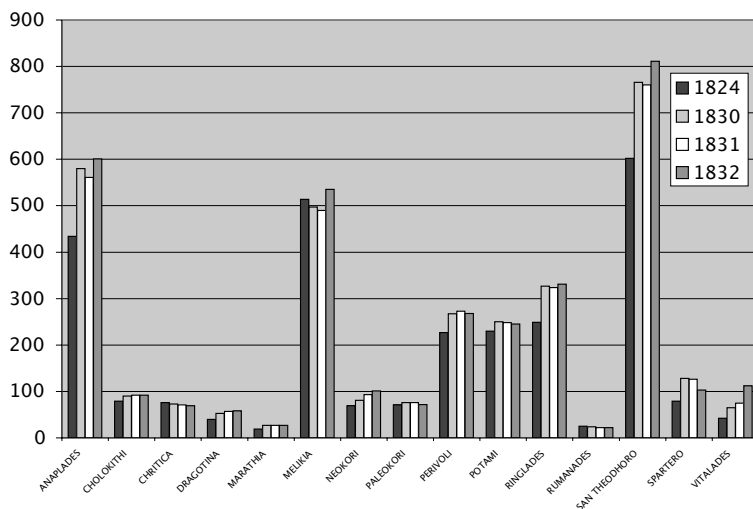

Τέλος, κλείνοντας αυτή τη μικρή συγκριτική πληθυσμιακή παρένθεση, παρατηρούμε ότι στο έβδομο διαμέρισμα το 1824 απαντώνται 2.755 άτομα, 3.304 το έτος 1830, 3.295 το έτος 1831 και 3.447 το έτος 1832 (πίνακας 18). Το χωριό Βιταλάδες αυξάνει τον αρχικό πληθυσμό του κατά 167% και ακολουθούν οι υπόλοιποι οικισμοί με αύξηση που δεν ξεπερνά το 46%. Εξαιρέση αποτελούν τα χωριά Ρουμανάδες και Κρητικά, τα οποία παρουσιάζουν 12% και 9% αντίστοιχα μείωση του συνόλου του πληθυσμού τους (διάγραμμα 31).

Πίνακας 18: Ποσοστιαία μεταβολή του 7ου γεωγραφικού διαμερίσματος (7ο distretto) (1824-1832)

ΟΙΚΙΣΜΟΙ	1824	1830	ποσοστιαία μεταβολή 1824-1830	1831	ποσοστιαία μεταβολή 1830-1831	1832	ποσοστιαία μεταβολή 1831-1832	ποσοστιαία μεταβολή 1824-1832
ANAPLADES	434	580	34%	561	-3%	601	7%	38%
CHOLOKITHI	79	90	14%	92	2%	92	0%	16%
CHRITICA	76	73	-4%	71	-3%	69	-3%	-9%
DRAGOTINA	40	53	33%	57	8%	58	2%	45%
MARATHIA	19	27	42%	27	0%	27	0%	42%
MELIKIA	514	497	-3%	490	-1%	535	9%	4%
NEOKORI	69	81	17%	93	15%	101	9%	46%
PALEOKORI	71	76	7%	76	0%	72	-5%	1%
PERIVOLI	227	267	18%	273	2%	268	-2%	18%
POTAMI	230	250	9%	248	-1%	245	-1%	7%
RINGLADES	249	327	31%	324	-1%	331	2%	33%
RUMANADES	25	24	-4%	22	-8%	22	0%	-12%
SAN THEODHORO	602	766	27%	760	-1%	811	7%	35%
SPARTERO	79	128	62%	126	-2%	103	-18%	30%
VITALADES	42	65	55%	75	15%	112	49%	167%

Διάγραμμα 31: Ποσοστιαία μεταβολή του 7ου γεωγραφικού διαμερίσματος (1824-1832)

Σε σύνολο, λοιπόν, 113 οικισμών-χωριών ο μέσος όρος της πληθυσμιακής αύξησης από το έτος 1824 έως το έτος 1830 ανέρχεται στο 35%, παρουσιάζοντας αντίστοιχα μείωση σε 13 οικισμούς, ενώ ένας έχει μηδενική αύξηση. Από το 1830 έως το 1831 η κατά μέσο όρο ποσοστιαία μεταβολή αγγίζει μόλις το 1% (43 οικισμοί παρουσιάζουν μείωση και 7 μηδενική αύξηση), ποσοστό που απαντάται και στα έτη 1831 έως 1832 (16 οικισμοί παρουσιάζουν μείωση και 11 μηδενική αύξηση). Η αύξηση του πληθυσμού στη συντριπτική πλειονότητα των οικισμών από το 1824 έως το 1830 (37%), η οποία δεν παρατηρείται στις επόμενες δύο απογραφές, θα μπορούσε να εξηγηθεί ίσως από την έκρυθμη κατάσταση στην υπόλοιπη Ελλάδα, λόγω του επαναστατικού κινήματος που βρισκόταν σε εξέλιξη, και από την κατ' επέκταση εισροή αρκετών ξένων στα «ελεύθερα» Ιόνια νησιά. Από την άλλη πλευρά, την περίοδο αυτή προσεγγίζουν την Κέρκυρα και Μαλτέζοι, γεγονός που σχετίζεται άμεσα με το καθεστώς της αγγλικής διοίκησης.

Κλείνοντας την παρουσίαση-ανάλυση της εν λόγω απογραφής, θα ήταν σκόπιμο να σημειωθεί ότι η χωροταξική διαίρεση έχει διαχρονικό χαρακτήρα και διαμορφώνεται από ποικίλες γεωγραφικές, οικονομικές, πολιτικές και γεωπολιτικές παραμέτρους, μεταβάλλοντας το γεωγραφικό και πληθυσμιακό τοπίο, άλλοτε σε ταχτά και άλλοτε σε ευρύτερα χρονικά διαστήματα, με τελευταία παραδείγματα το σχέδιο «Καποδίστριας» και το επικείμενο σχέδιο «Καλλικράτης» σχετικά με τον ελλαδικό χώρο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Anagrafi della popolazione dell'Isola di Corfu.
1mo Giugno 1824¹⁶

Citta e borghi Dettaglio degli Individui.

	da 1 anno, a 12	da 1 anno, a 12	dalli 12 alli 24	dalli 12 alli 24	dalli 12 alli 24	dalli 24 alli 50	dalli 24 alli 50	dalli 50 in su	dalli 50 in su	Totale
	Maschi	Femmine	Maschi	Femmine	Maschi	Femmine	Maschi	Maschi	Femmine	Totale
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9746
2	255	209	188	155	301	372	109	109	94	1683
3	36	18	26	16	33	25	10	10	4	170
4	25	17	20	12	34	27	11	11	7	152
5	5	11	7	6	14	12	4	4	2	62
6	405	305	261	222	439	377	101	101	89	2199
	726	560	502	411	821	813	235	235	196	14013

- nel totale della Citta non son compresi li stanieri, che si attrovano nella stessa, da un periodo inferiore a 10 anni, i quali formano il numero di 2.814.
- nel numero degli abitanti della citta sono compresi anco gli Ebrei, che ascendono al numero di 1.808.

¹⁶ Οφείλουμε να σημειώσουμε ότι η πηγγή παρατίθεται με τη μορφή in extenso. Παραρσιάζεται μικρή απόκλιση στα αβροίσματα του τρίτου, του τέταρτου και του έβδομου διαμερισματος, στα οποία ο πληθυσμός ανέρχεται στα 3.657 αντί 3.662 άτομα, στα 3.954 αντί 3.894 άτομα και στα 2.756 αντί 2.755 άτομα αντίστοιχα, καθώς και στα σύνολα των οικισμών των Κυπριανίδων, του Βαλασιού και της Κληματιάς.

1o Distretto
 Dettaglio degli Individui.

	Ville	da 1 anno, a 12		da 1 anno, a 12		dalli 12 alli 24		dalli 12 alli 24		dalli 24 alli 50		dalli 24 alli 50		dalli 50 in su		Totale
		Maschi	Femmine	Maschi	Femmine	Maschi	Femmine	Maschi	Femmine	Maschi	Femmine	Maschi	Femmine	Maschi	Femmine	
1	Sinarades	218	162	175	142	228	212	82	63	1282						
2	Curanades	82	70	42	47	73	73	20	18	425						
3	Calafationes	61	58	49	36	66	54	20	18	362						
4	Castelanus di Mezzo	64	62	69	53	93	72	26	28	467						
5	Chamara	18	14	10	8	15	13	6	3	87						
6	Varipataades	58	47	44	46	70	64	30	28	387						
7	Peleca	61	56	58	31	75	66	28	21	396						
8	Vato	7	6	8	3	9	6	3	4	46						
9	Chockini	7	3	14	11	13	7	9	4	68						
10	Apanu E Katu Viro	30	12	15	13	18	26	11	3	128						
11	Kinopiastes	101	73	61	39	106	96	29	47	552						
12	Psorarus	39	43	26	33	50	35	13	14	253						
13	Apanu Garuna	23	19	25	11	23	17	7	4	129						
14	Chatu Garuna	35	24	41	26	40	38	13	10	227						
	Totale	804	649	637	499	879	779	297	265	4809						

30 Distretto

Dettaglio degli Individui.

	Ville	da 1 anno, a 12		dalli 12 allì 24		dalli 24 allì 50		dalli 50 in su		Totale
		Maschi	Femmine	Maschi	Femmine	Maschi	Femmine	Maschi	Femmine	
1	Messaria	17	15	18	13	24	20	5	8	120
2	Malakius	17	14	6	8	21	13	4	5	88
3	San Attanasio	70	49	34	44	82	64	23	26	392
4	Harcadades	16	18	21	26	18	16	6	2	123
5	Chastellanus Giru	21	31	23	10	30	26	5	6	152
6	Alimatades	19	16	9	12	25	22	12	9	124
7	Choropiscopus	38	23	25	20	51	51	10	4	222
8	Perlepsimades	15	19	15	18	25	25	7	4	128
9	Spagus	63	75	43	41	76	70	28	20	416
10	Prinilla	27	27	13	10	17	18	9	4	125
11	Vistona	14	11	12	9	11	13	9	4	83
12	Machrades	71	48	39	31	65	51	30	21	356
13	Krini	49	35	31	22	54	43	20	23	277
14	Lachones	68	50	55	44	58	58	34	27	394
15	Santi Dhulli	62	39	46	39	59	52	12	15	324
16	Valanio	32	21	17	18	36	33	10	10	177
17	Kiprianades	27	17	9	3	21	22	5	1	105
18	Chapsokilades	8	6	7	1	10	12	2	5	51
	Totale	634	514	423	369	683	609	231	194	3662

60 Distretto

Dettaglio degli Individui.

	Ville	da 1 anno, a 12		dalla 12 alla 24		dalla 24 alla 50		dalla 50 in su		Totale
		Maschi	Femmine	Maschi	Femmine	Maschi	Femmine	Maschi	Femmine	
1	Stronglji	23	14	25	11	31	29	10	6	149
2	Benizze	28	36	24	20	47	35	7	6	203
3	Moraitica	12	5	8	8	12	8	1	1	55
4	Piscopiana	11	8	6	2	19	10	1	4	61
5	Chatu,e Panu Spigjlo	10	8	5	7	10	9	4	1	54
6	San Demetrio	11	7	4	2	5	5	3	2	39
7	Chlomo	33	33	32	33	59	35	9	9	243
8	Chlomotina	10	4	2	6	8	10	1	0	41
9	Bragagnotica	8	9	5	9	16	12	2	1	62
10	Stavro	39	29	37	27	45	44	14	8	243
11	Gasturi	140	90	103	102	160	140	64	65	884
12	Santi Decha	96	48	70	45	109	88	30	22	508
13	Vuniatades	17	5	9	7	14	10	1	2	65
14	Santo Mathia	120	90	84	80	136	115	43	36	704
15	Cuspades	15	12	14	14	19	10	4	2	90
16	Vassilatica	17	6	6	9	13	15	4	1	71
17	Chorachades	17	14	17	9	19	21	5	4	106
18	Neokori Albanese	3	2	1	3	6	3	1	1	20
19	Argirades	46	24	20	14	37	38	11	2	192
20	Apanu Pavliana	8	11	16	10	20	14	9	8	96
21	Catu Pavliana	15	9	7	7	17	13	2	2	72
	Totale	679	464	495	425	802	664	226	183	3938

Ricapitolazione			
1		Citta	9746
2	Borghi	Castrades, E Monto A Vento	4267
		Straties	
		Figaretto	
		Ascensione	
		Mandukio	
3	1mo	Distretto	4809
4	2to	id	7064
5	3to	id	3662
6	4to	id	3894
7	5to	id	4216
8	6to	id	3938
9	7mo	id	2755
		Totale numero	44351

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ανωγιάτης-Πελέ Δ., «Τα Ιόνια Νησιά: από την πολιτειαγραφία στη στατιστική του πληθυσμού (18ος-20ός αι.)», *Πρακτικά Ζ΄ Πανιωνίου Συνεδρίου*, τόμ. Β΄, Αθήνα 2004.

Ανωγιάτης-Πελέ Δ. – Πρόντζας Ε., *Η Κέρκυρα 1830-1832*, Θεσσαλονίκη 2002.

Ασδραχάς Σπ., *Οι αναγραφές και ο κόσμος τους. Κέρκυρα: ιστορία, αστική ζωή και αρχιτεκτονική, 14ος-19ος αι.*, Κέρκυρα 1994.

Ιδρωμένος Ανδρ., *Συνοπτική ιστορία της Κέρκυρας*, Κέρκυρα 1930.

Παρτς Ι., *Η νήσος Κέρκυρα*, Κέρκυρα 1892.

Λινάρδος Γ., *Η κερκυραϊκή κοινωνία κατά τη Βενετοκρατία και η εξέγερση των Κερκυραίων χωρικών του 1640*, Εταιρεία Κερκυραϊκών Σπουδών, Κέρκυρα 1983.

